

5. Величко О.В. Роль місцевих бюджетів та муніципальних органів влади в управлінні розвитком регіонів / О.В. Величко, В.В. Філіппов // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – №2. – С.127–131.

6. Гончаренко М.В. Нормативно-правове забезпечення управління суспільними фінансами: роль національних кодексів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db>.

7. Мельничук Н.Ю. Механізм управління формуванням та використанням фінансових ресурсів на місцевому рівні: сучасний стан ат перспективи розвитку / Н.Ю. Мельничук // Наукові праці НДФІ. – 2008. – №3(44). – С.41–52.

8. Орлюк О.П. Фінансове право: навч. посібник / О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 528 с.

9. Піхоцький В.Ф. Система державного фінансового контролю як інструмент соціально-економічного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Management/2009_647/32.pdf.

10. Сазонець І.Л. Управління місцевими фінансами: навч. посібник / І.Л. Сазонець, Т.В. Гринько, Г.Ю. Придатно. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.

11. Феценко Л.В. Вдосконалення бюджетного планування і прогнозування / Л.В. Феценко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – №34. – С.154–157.

12. Черновська М.М. Виникнення та розвиток місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/znpnudps/2009_1/pdf/09cmmolt.pdf.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Мушкудіані Л.К., магістр

Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», Україна

Нинішню екологічну ситуацію на Дніпропетровщині можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу регіону. Економіці України в цілому притаманна висока питома вага ресурсомістких та енергоємних технологій, впровадження та нарощування яких здійснювалося найбільш «дешевим» способом – без будівництва відповідних очисних споруд. Це було можливим за відсутності ефективно діючих правових, адміністративних та економічних механізмів природокористування та без урахування вимог охорони довкілля.

Ці та інші чинники, зокрема низький рівень екологічної свідомості суспільства, призвели до значної деградації довкілля Дніпропетровського регіону, надмірного забруднення поверхневих і підземних вод, повітря і земель, нагромадження у дуже великих кількостях шкідливих, у тому числі високотоксичних, відходів виробництва. Такі процеси тривали десятиріччями і призвели до різкого погіршення стану здоров'я людей, зменшення народжуваності та збільшення смертності, а це загрожує вимиранням і біологічно-генетичною деградацією народу України [5].

Такий стан речей породжує ряд проблем, пов'язаних з економічним розвитком підприємств регіону, котрий не відповідає умовам сталого розвитку економіки. Це спричиняє необхідність виявлення конкретних проблем та порушень підприємств у сфері екологічної безпеки задля виявлення шляхів контролю та поліпшення екологічної ситуації. Перш за все, слід зазначити, інформація про стан навколишнього середовища і його повний моніторинг недоступні. Розглянемо цей аспект проблеми на прикладі Дніпропетровська.

Сьогодні в Дніпропетровську встановлено 11 стаціонарних постів. Два з них належать до санітарно-епідеміологічних станцій, дев'ять – гідрометеорологічній службі. В той час як відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 9 березня 1999 р. «Про затвердження Порядку організації та контролю за охороною навколишнього середовища повітря» є 39 видів забруднюючих речовин, що підлягають контролю в місті, всього 6–7

індексів піддаються моніторингу навколишнього середовища. Для виконання вимірювань, немає ні матеріально-технічних ресурсів і персоналу, ні достатнього фінансування. Стан відстеження забруднення ґрунтів і поверхневих вод також є плачевним. Відсутній контроль за радіоактивними і акустичними випромінюваннями. Відповідно, якщо немає суттєвої, повної і достовірної інформації, ситуація не може бути змінена.

За даними Державної служби статистики, в Дніпропетровську зареєстровано майже 56 тисяч господарюючих суб'єктів, з них не більше 400 знаходяться під контролем міськвиконкому. Звичайно, не всі суб'єкти, які беруть участь у виробничій діяльності, генерують відходи і викиди забруднюючих речовин. Придніпровська ТЕС, трубний завод імені К. Лібкнехта, легендарний завод імені Петровського, заводи «Комінтерн» і «Дніпротяжмаш», акумуляторні заводи «Іста» й «Веста», 6 фабрик з виробництва шпалер, завод з обробки відпрацьованих акумуляторних батарей «Укрсплав», «Дніпрошина», заводи з обробки асфальту, «Дніпрококс» – це підприємства, які спричиняють хаос в навколишньому середовищі Дніпропетровська. Крім того, у місті працюють більше десяти малих підприємств з переробки брухту кольорових металів. До того ж величезний мегаполіс переповнений рухом авто- і залізничного транспорту. Усе це призводить до перевищення гранично допустимих концентрацій міді, цинку, свинцю, а також забруднення газами та запиленості вулиць і житлових районів високого рівня шуму і вібрації. До зазначених вище негативних факторів необхідно додати випромінювання радону, що міститься в ґрунті від захоронення радіоактивних відходів у межах міста, та джерела електромагнітного випромінювання, зокрема: базові станції стільникового зв'язку і супутникового набору зв'язку, радіовежі та телевізійні антени, різні приймальні котушки і передавальні пристрої [2].

Виходячи з вищезазначеного, еколого-економічні проблеми Дніпропетровська дуже подібні до проблем Дніпропетровського регіону в цілому. Високий ступінь освоєння розглянутої території негативно позначився на її екологічному стані. Антропогенного впливу зазнали практично всі природні комплекси.

Негативні наслідки такого впливу на навколишнє природне середовище, як відомо, виявляються в трьох основних формах його деградації: 1) забруднення газоподібними, рідкими і твердими відходами виробництва й споживання; 2) виснаження природних ресурсів; 3) порушення сформованих систем, процесів і балансів.

З усіх форм деградації природного середовища найбільш небезпечною на сьогодні є його забруднення шкідливими речовинами. У розрахунку на квадратний кілометр території області обсяги викидів шкідливих речовин склали майже 25 т. В окремих містах цей показник значно перевищує середній по області. Зокрема, у містах Тернівці щільність викидів на 1 кв. км була більше у 55 разів, Кривому Розі – у 39, Дніпродзержинську – у 25, Нікополі – у 19, Орджонікідзе – у 15, Дніпропетровську та Першотравенську – у 10 разів. Особливе занепокоєння викликає забруднення повітря в містах і промислових центрах. Дуже актуальною є проблема автомобільного транспорту, викиди від якого становлять 30% від загального обсягу.

Показники якості води в місцях водозаборів і зон рекреації водойм області не відповідають санітарно-гігієнічним нормативам. Інтенсивне господарське використання призводить до значних і різноманітних змін ґрунтів. Серйозними екологічними проблемами є: засолення і заболочення ґрунтів, підтоплення й підняття рівня ґрунтових вод у межах міст і населених пунктів, перезволоження земель, забруднення ґрунтів. Прогресуючий розвиток перерахованих вище процесів останніми роками призводить до скорочення площ найбільш цінних ґрунтів, зменшення рівня родючості всього ґрунтового покриву, значного зниження екологічних функцій ґрунтів, скорочення біорізноманітності.

Аналіз даних Земельного кадастру і матеріалів моніторингу земель показує, що багатогалузеве господарство області продовжує виступати як могутній антропогенний фактор зміни ґрунтів, який характеризується високою інтенсивністю й розмаїтістю негативних наслідків, у т. ч. екологічних. На сільськогосподарських угіддях області набули поширення такі негативні процеси і явища, як водна й вітрова ерозія ґрунтів, дегуміфікація і

зменшення вмісту поживних речовин, осолонцювання, засолення, підтоплення і перезволоження та ряд інших. Ґрунтовий покрив області, представлений чорноземною й каштановою ґрунтовими зонами, останніми роками зазнав значних змін: скоротилися площі найбільш цінних ґрунтів, зменшився рівень родючості всього ґрунтового покриву. Тобто ґрунторуйнівні процеси призводять до значного зниження екологічних функцій ґрунтів, скорочення біорізноманіття.

Особливості рельєфу й клімату, високий рівень розораності території зумовили значний розвиток у Дніпропетровській області ерозійних процесів. Оскільки Дніпропетровська область належить до регіонів інтенсивного землеробства України, на одиницю площі тут вноситься значна кількість пестицидів і добрив. Залишається гострою в області проблема забруднення земель засобами хімізації сільського господарства. Щорічно виявляється значна кількість забруднених ґрунтів, що пов'язано із застосуванням цих засобів з порушенням екологічних вимог [4].

Отже, необхідним заходом, який перешкоджає би деєкологізації економіки Дніпропетровського регіону є створення відповідних комітетів і притягнення підприємств до екологічної відповідальності за свою діяльність, тобто звернення до екологічної складової політики корпоративної відповідальності підприємств. Важливим елементом в системі корпоративної соціальної відповідальності є формування та оцінка екологічних показників соціальної звітності підприємств. Екологічний аспект спрямований на розкриття інформації про захист навколишнього середовища, про технології, що застосовуються компаніями для підтримки екологічного балансу.

Згідно з розробленою та прийнятою у березні 2010 року стратегією Євросоюзу «Європа-2010» визначено п'ять основних напрямів діяльності, якими варто керуватися європейським державам, центральне місце серед яких займає екологічна складова. До 2020 року планується зниження забруднення навколишнього середовища на 30%, на дослідження у цій сфері має бути інвестовано 1,5% ВВП ЄС. Важливо, щоб ці аспекти були інтегровані по вертикалі й горизонталі бізнесу. Деєкологізація, характерна для економіки підприємств як Дніпропетровського регіону, так і країни в цілому, не сприяє економічному зростанню, а, навпаки, створює все нові й нові бар'єри для продукції на міжнародних та внутрішніх ринках. У зв'язку з цим екологічна відповідальність економіки повинна стати провідним напрямком конкуренції в економіці вже в найближчому майбутньому.

Основні цілі впровадження на підприємствах системи екологічного менеджменту [3]: 1) зниження негативного впливу на навколишнє середовище; 2) підвищення екологічної ефективності діяльності підприємства; 3) підвищення економічної ефективності діяльності підприємства; 4) зниження утворення відходів та їх переробка.

Для подальшого розвитку екологізаційних аспектів проблеми розвитку економіки українських підприємств потрібно вивчати і використовувати іноземний досвід отримання економічної вигоди від зменшення викидів, орієнтуючись при цьому на можливості, що надаються місцевим законодавством, а також застосовувати інновативні та ефективні рішення питань збереження навколишнього середовища в їх діяльності. Прикладом можуть бути виробничі технології, які не завдають шкоди навколишньому середовищу, особливо у сфері промислового виробництва.

На сучасному етапі відбувається формування прогресивної моделі економічного розвитку, сфокусованого на екологічних питаннях, інформаційному просторі, без входження в яке жодне підприємство не може досягти належних результатів. Процеси світової соціально-економічної перебудови сприяли відчутному впливу на розвиток еколого-безпечного управління та еколого-економічного регулювання господарських систем різних рівнів [2].

Використані джерела:

1. How environmental problems are solved in Dnepropetrovsk region? // Social Movement of Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecopravo.org.ua/2011/07/21/how-environmental-problems-are-solved-in-dnepropetrovsk-region/>.

2. Горохова Т.В. Екологічна складова політики корпоративної соціальної відповідальності підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://xn-e1aajfpcds8ay4h.com.ua/pages/view/513>.
3. Нагорнов А.В., Солнцева Л.С. Дослідження соціальної відповідальності компаній. Редакція 2007 р. // Корпоративні фінанси. – 2007. – №2.
4. Івахно А.Ю. Еколого-економічні проблеми Дніпропетровської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/17_APSN_2009/Economics/44498.doc.htm.
5. Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» від 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecopravo.org.ua/2011/06/30/postanova-verhovno-radi-ukrani-pro-osnovn-naprjami-derzhavno-poltiki-ukrani-u-galuz-oxoroni-dovkllja-vikoristannja-prirodnix-resursv-ta-zabezpechennja-ekologchno-bezpeki/>.

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕГРОВАНИХ БІЗНЕС-СТРУКТУР (ІБС)

Мяких І.М., к.е.н, доцент

Національний авіаційний університет, Україна

Сучасний стан розвитку економіки України вимагає налаштування економічних відносин до більш нових умов господарювання. У зв'язку з конкуренцією на ринку потреба підприємств у достовірній інформації постійно зростає. Це зумовлено тим, що для зайняття підприємством необхідної ринкової позиції важливим стає механізм відповідності функціонування ІБС умовам та вимогам маркетингового середовища, аналіз та прогнозування якого здійснюється за допомогою маркетингових досліджень. Незважаючи на наукові відкриття, як свідчить практика, багато вітчизняних підприємств мало уваги приділяють проведенню маркетингових досліджень через ряд причин, наприклад, фінансових. Однак міжнародна практика показує не тільки важливість їх проведення, але і необхідність застосування такого інструменту у багатьох галузях економіки.

Питаннями вивчення маркетингових досліджень присвячені праці як вітчизняних так і зарубіжних науковців, зокрема: Армстронга Г., Асселя Г., Войчака А., Герасимчука В., Герчикової І., Котляра Ф., Старостіної А. та інші.

Метою статті є розгляд сутності маркетингових досліджень для використання їх результатів у діяльності ІБС для підвищення ефективності ефективного ведення бізнесу.

У процесі ведення господарської діяльності менеджери потребують різнобічну інформацію, яка надасть можливість знизити рівень ризику і небезпеки для ІБС, буде дієвим інструментом для формування ефективної маркетингової стратегії. Таку необхідну для ІБС інформацію вона може отримати за результатами проведення маркетингового дослідження.

Маркетингові дослідження – комплексне планування, збирання аналіз та опис даних, необхідних у специфічній маркетинговій ситуації.

Роль маркетингових досліджень полягає в оцінці потреб, запитів і попиту споживачів, що допомагає створенню програми їх задоволення, ідентифікації та визначення як проблем, так і можливостей ІБС здійснити та оцінити свою маркетингову діяльність

Процеси глобалізації, інформатизація суспільства, зростання динамічності середовища господарювання та інші інтеграційні процеси стають основою впровадження нової моделі економічного розвитку національної економіки. Крім того ускладнюються умови ведення конкурентної боротьби, створюються додаткові бар'єри виходу національних товаровиробників на світовий ринок. Одним із засобів вирішення цих проблем є розширення інтеграційних процесів та виникнення об'єднань підприємств. За таких умов актуалізується потреба вивчення переважних способів та технологій здійснення інтеграції, які втілюються в інформатизацію всіх процесів в межах інтеграційних утворень, організацію і обґрунтування дієвої організаційно-правової форми ІБС, підвищення ефективності управління і результативності життєдіяльності інтеграційних структур [4].